rechtstreeks 2026 nr. 1

de Rechtspraak

Raad voor de rechtspraak

Het recht als struikelblok

Quirine Eijkman, Esther van Eijk en Majda Lamkaddem
De hindernisbaan naar rechtshulp vinden

Nadja Jungmann
Het recht als struikelblok bij problematische schulden

Mylène Zeeman en Jan van Breda
Vijf jaar schuldenfunctionaris

Anne Janssen, Kees van den Bos en Kim van der Kraats
Informatieonzekerheid in civiele procedures

De hindernisbaan naar rechtshulp vinden

Quirine Eijkman, Esther van Eijk en Majda Lamkaddem

Inleiding

Voor het verkrijgen van toegang tot het recht hebben veel mensen juridische ondersteuning nodig. In Nederland is dit georganiseerd in zelfhulp op basis van gevalideerde (online) informatie (nuldelijns rechtshulp), persoonlijke informatie en laagdrempelig (gratis) advies (eerstelijns rechtshulp) en vertegenwoordiging in onderhandeling en geschilbeslechting (tweedelijns rechtshulp). Een van de obstakels die rechtzoekenden bij (juridische) problemen tegenkomen, is het vinden van de weg naar (rechts)hulp. De hulp kan weliswaar aanwezig zijn, maar kunnen mensen hun recht vinden en zo ja, hoe? Wat als je in een dunbevolkt gebied woont, is rechtshulp dan goed te bereiken? En waar in de 'lokettenjungle' moet je zijn?[1]

In dit artikel staan we stil bij een belangrijk voorportaal van de rechtspraak, namelijk de nulde- en eerstelijns rechtshulp. Op basis van eigen en door anderen verricht onderzoek bespreken wij de organisatie en toegankelijkheid van (eerstelijns) rechtshulp en niet-gebruik van rechtshulp. Ook gaan we in op de vraag hoe rechtzoekenden in Nederland goed of beter bediend kunnen worden.

De organisatie en toegankelijkheid van rechtshulp

Uit de Geschilbeslechtingsdelta[2] van het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Datacentrum (WODC) blijkt dat ruim de helft van de ondervraagde volwassen Nederlanders (61 procent) in de voorafgaande vijf jaar ten minste één civiel- of bestuursrechtelijk probleem heeft ervaren.[3] De vraag is of iemand met een juridisch probleem vervolgens ook actie onderneemt; informatie of hulp zoekt en vindt. Ook is het de vraag of, als iemand probeert een juridisch probleem zelf of met behulp van een derde op te lossen, de beschikbare (rechts)hulp aansluit bij wat deze rechtzoekende wil of nodig heeft.[4]

---

[1] 'Onderzoek: aanbod sociaaljuridische ondersteuning 'een lokettenjungle', Divosa, 20 november 2023.

[2] De Geschilbeslechtingsdelta is een belangrijke informatiebron over de toegankelijkheid van rechtshulp die sinds 2003 eens per vijf jaar een cijfermatig overzicht biedt van juridische problemen onder Nederlandse burgers, hun gebruik van (rechts)hulp en het verloop van deze problemen. De Geschilbeslechtingsdelta in deze bijdrage gaat voornamelijk over de periode 2015-2019 en 2020-2024.

[3] Hoekstra e.a. 2026, p. 43.

[4] Eijkman & Van Eijk 2024.

Nuldelijns rechtshulp kan op papier goed georganiseerd zijn, maar in de praktijk lijkt het voor veel mensen lastig om de weg te vinden naar bijvoorbeeld de website Rechtswijzer.nl of de website van Het Juridisch Loket. De mogelijkheden voor eerstelijns rechtshulp, anders dan gefinancierde rechtsbijstand, zijn in de praktijk bescheiden en regionaal niet gelijk verdeeld. Deze rechtshulp is lokaal georganiseerd en versnipperd, en soms afhankelijk van het inkomensniveau van rechtzoekenden. In dat laatste geval wordt de Wet op de rechtsbijstand (Wrb) en de bijbehorende inkomensgrens gehanteerd. De redenatie achter deze toets is dat burgers met een inkomen en vermogen boven de Wrb-grens zich bijvoorbeeld wenden tot hun rechtsbijstandsverzekeraar[5] of hulpverlener. Burgers met een inkomen en vermogen onder deze grens zijn gesubsidieerde rechtsbijstandsgerechtigden – ongeveer een derde van alle Nederlanders.[6] Zij kunnen zich wenden tot de gratis eerstelijns rechtshulp voor informatie en ondersteuning, en eventueel doorverwijzing naar de tweede lijn (de advocatuur of een mediator). Deze hulp is zowel landelijk als lokaal georganiseerd.

Op landelijk niveau speelt het Juridisch Loket een centrale rol in het verlenen van eerstelijns rechtshulp. Via een landelijk dekkend netwerk van zo'n 30 vestigingen, 26 servicepunten, een gratis telefoonlijn en de website is hun bereik toegenomen in de afgelopen jaren.[7] Daarnaast bestaat er op lokaal niveau een verscheidenheid aan (vrijwilligers)organisaties die diverse vormen van rechtshulp aanbieden. Zo zijn er sociaal raadslieden aanwezig in ongeveer de helft van de 342 Nederlandse gemeenten, al dan niet herkenbaar aan deze beroepsnaam.[8] Verder zijn er lokale rechtswinkels, hulppunten, spreekuren in bibliotheken, schuldhulpmaatjes en papieren brigades actief, veelal bemenst door vrijwilligers, met en zonder juridische achtergrond.

In verschillende, vaak grotere gemeenten bieden ook buurt- of wijkteams sociaaljuridische ondersteuning aan, naast hulp op het gebied van jeugd, zorg en welzijn. Echter, op lokaal niveau is het onderscheid tussen sociale en juridische hulp niet altijd even duidelijk, deels door de welbekende samenhang tussen problemen in het sociale en juridische domein, maar dit komt ook voort uit hoe de hulp lokaal is georganiseerd. In de ene gemeente is duidelijk hoe en waar sociaaljuridische dienstverlening wordt aangeboden, in andere gemeenten is dit niet altijd duidelijk.[9] Het sociaal domein en de rechtshulp komen in de uitvoering op lokaal niveau vaak samen.

---

[5] Ruim 40 procent van de Nederlandse huishoudens heeft een rechtsbijstandsverzekeraar afgesloten (Van Bergen, Roest & Winter 2024, p. 5).

[6] Van Gammeren-Zoeteweij, Peters & Verdonschot 2024, p. 5.

[7] Het budget voor 2026 van het Juridisch Loket is 57,6 miljoen euro en het budget van de Raad voor Rechtsbijstand is 36,8 miljoen euro. Voor toevoegingen rechtsbijstand is 624 miljoen euro begroot (Juridisch Loket 2025; Rijksbegroting 2025).

[8] Investico 2025; 'Toegang tot rechtshulp', sociaalwerknederland.nl.

[9] Lamkaddem, Van Eijk & Eijkman 2024; Significant Public 2023. De website sociaaljuridischekaart.nl is ontwikkeld als hulpmiddel voor professionals om snel het aanbod aan sociaaljuridische ondersteuning te vinden.

Daarom is het ingewikkeld om erachter te komen in hoeverre (rechts)hulp in heel Nederland toegankelijk is voor iedereen. Niet alleen vanwege de voornoemde versnippering, maar ook omdat de behoefte van burgers in veel gevallen complex van aard is en regelmatig meer dan alleen een juridische vraag omvat.[10] Het tekort aan rechtshulp voor EU-arbeidsmigranten in sommige regio's maakt bijvoorbeeld pijnlijk duidelijk hoe belangrijk een goed functionerend stelsel van juridische ondersteuning is.[11] Ook van twee andere kwetsbare groepen in ons land, namelijk asielzoekers en ongedocumenteerden, is bekend dat ze niet alleen kwetsbaar zijn maar ook in sterke mate afhankelijk van rechtshulp.[12] De door bezuinigingen ingegeven afbouw van individuele juridische begeleiding aan asielzoekers door VluchtelingenWerk Nederland[13] en het afschaffen van de financiering van de Landelijke Vreemdelingen Voorziening (ook wel bekend als bed-bad-broodregeling) in 2025, maakt het voor deze groepen nog moeilijker om hun rechten te kennen en te doen gelden, en (al dan niet succesvol) door het rechtssysteem heen te navigeren. Zonder inspanningen van (betaalde en onbetaalde) rechtshulpverleners en belangenbehartigers weten zij vaak niet wat hun rechten zijn, laat staan hoe zij hun rechten kunnen verdedigen of verwezenlijken.

Kortom, als er te veel drempels zijn op de weg naar laagdrempelige (rechts)hulp of gesubsidieerde rechtsbijstand, komen mensen niet altijd vanzelf bij een (rechts)hulpverlener, advocaat of notaris, laat staan bij een rechter. Een goede infrastructuur van rechtshulp is onmisbaar voor een landelijk dekkend systeem van toegang tot het recht, vooral voor de borging van rechtsbescherming, zo concludeerde ook de Staatscommissie rechtsstaat in haar eindrapport.[14]

Niet-gebruik van (rechts)hulp

Hoe zit het dan met het niet-gebruik van (rechts)hulp? Uit de Geschilbeslechtingsdelta blijkt dat ongeveer de helft van de volwassen Nederlanders die ten minste één civiel- of bestuursrechtelijk probleem in de afgelopen vijf jaar hebben gehad, zelf actie onderneemt, en dat dit aantal (ten opzichte van de vorige meeting) is gedaald: van 49 procent in 2019 naar 44 procent in 2024.[15] Het aantal Nederlanders dat een vorm van (rechts)hulp gebruikt, fluctueert: van 46 procent in 2009, 38 procent in 2019 naar 44 procent in 2024.[16] Het aantal personen dat een beroep instelt bij een rechtbank is stabiel gebleven: zowel in 2019 als in 2024 was dit gedaald naar drie procent, ten opzichte van 2003, toen dit nog zes procent betrof.[17] Hoewel er verschillende mogelijke verklaringen zijn voor deze

[10] Lamkaddem, Van Eijk & Eijkman 2024.

[11] Aanjaagteam Roemers 2020.

[12] Geertsema e.a. 2021; Van Geel & Van Eijk 2025.

[13] De door het vorige kabinet voorstelde beperking van de rol van VluchtelingenWerk Nederland en bijbehorende financiering lijkt met het nieuwe coalitieakkoord van 30 januari 2026 te worden teruggedraaid (Kabinetsformatie2025.nl).

[14] Staatscommissie rechtsstaat 2024, p. xi.

[15] Hoekstra e.a. 2026, p. 98.

[16] Hoekstra e.a. 2026, p. 98.

[17] Hoekstra e.a. 2026, p. 117-118; overigens heeft de coronapandemie daar weinig invloed op gehad (p. 36-37).

cijfers en lang niet alle juridische problemen (rechts)hulp nodig hebben, laat het onverlet dat een behoorlijke groep burgers de weg naar rechts(hulp) maar moeilijk lijkt te kunnen vinden.

Vanuit een politiek en maatschappelijk perspectief is er steeds meer aandacht voor het doorgronden van de (on)toegankelijkheid van recht en het rechtsplegingsstelsel. Zo zijn er verdiepende studies in opdracht van het WODC uitgevoerd op basis van de verzamelde data uit de Geschilbeslechtingsdelta's over specifieke vraagstukken en segmenten uit de populatie rechtzoekenden. Meerdere studies hebben zich gebogen over de groep niet-gebruikers, oftewel burgers met een juridisch probleem die hiervoor geen hulp hebben gebruikt.[18] Niet-gebruikers die onder de gesubsidieerde rechtsbijstand vallen, blijken minder vaak in actie te komen (inclusief het zoeken van rechtshulp), ten opzichte van rechtzoekenden die beschikken over een rechtsbijstandsverzekering of een vakbondslidmaatschap.[19] Een ander opvallende bevinding is dat burgers vaker geen hulp zoeken als de burger tegenover de overheid staat, dan wanneer de tegenpartij een particulier is.[20]

Redenen voor geen actie ondernemen bij juridische problemen, en dus ook geen rechtshulp zoeken, zijn in de genoemde studies voornamelijk kwantitatief onderzocht. De laatste WODC-survey uit 2024 en de een na laatste uit 2019, alsmede de daarbijbehorende data-analyse uit 2023, focussen op de rol van sociaal-demografische en economische kenmerken van de respondenten, en op de kenmerken van het juridische probleem, zoals ervaren ernst of financieel belang. Dit leverde belangrijke inzichten op, maar wat nog slechts mondjesmaat aan het licht komt, is empirisch inzicht in de kenmerken van het (hulp)aanbod en de mate waarin het organisatieaanbod in Nederland aansluit bij de behoeften van de rechtzoekenden. Wij gaan hier in samenwerking met de Stichting Onderzoek Rechtspleging verder onderzoek naar doen.[21]

Hoe dan wel?

De vraag is hoe rechtzoekenden in Nederland dan goed of beter bediend kunnen worden, met andere woorden: hoe kan het wel? Immers, de aanbodkant en mate van aansluiting op de behoeften van de rechtzoekenden kunnen ook een belangrijke rol spelen in het wel of niet gebruiken van rechtshulp bij een (juridische) procedure.[22] Uit een recent onderzoek in een Rotterdamse wijk met relatief veel kwetsbare bewoners blijkt onder andere dat toegang tot rechtshulp wordt belemmerd door een combinatie van factoren, waaronder gezondheidsklachten, taalbarrières, gebrek aan kennis en vertrouwen, angst, en het ontbreken van een ondersteunend netwerk. Dit zorgt ervoor dat veel mensen geen rechtshulp zoeken, of na de eerste stappen afhaken, zelfs als ze weten dat ze mogelijk in hun

[18] Hoekstra & Teeuwen 2023; Ter Voert & Klein Haarhuis 2015. Voor meer informatie zie ook Hoekstra e.a. 2026.

[19] Hoekstra & Teeuwen 2023.

[20] Ter Voert & Klein Haarhuis 2015; Hoekstra e.a. 2026.

[21] Onderzoeksproject 'Sociaaljuridische dienstverlening in de gemeente', Hogeschool Utrecht.

[22] Staatscommissie rechtsstaat 2024; Verhoeven 2023.

recht staan.[23] Het onderzoeksrapport pleit voor een meer toegankelijke en mensgerichte aanpak, waarbij juridische dienstverleners samenwerken met andere sectoren, zoals de UWV, woningbouwcorporaties, of gezondheids- en welzijnsorganisaties. Inspiratie kan worden geput uit modellen zoals '*health justice partnerships*' in het Verenigd Koninkrijk of de zogenoemde huizen van het recht.[24] Daarnaast adviseren de onderzoekers rechtshulpverleners hun (fysieke) zichtbaarheid in de wijk te versterken en (nog meer) aan te sluiten bij de behoeften van kwetsbare rechtzoekenden door bijvoorbeeld ondersteuning in meerdere talen en hulp bij digitale zaken aan te bieden.

Binnen het Juridisch Loket en de rechtspraak is er zeker ook aandacht voor toegankelijkheid en oplossingsgerichtheid in relatie tot (rechts)hulp. Dit komt tot uiting door het bestaande systeem anders of innovatiever in te richten. Door bijvoorbeeld in te zetten op mensgerichte communicatie, een toegankelijkere website, de inzet van rechtshulpverleners van Midden- of Oost-Europese herkomst,[25] schuldfunctionarissen bij rechtbanken aan te stellen, de (fysieke) zichtbaarheid bij de zogenoemde wijkrechtbanken te verbeteren, de website voorRecht-rechtspraak.nl, online platforms, chatbots en nog veel meer. Toch zijn deze hoopvolle innovatieprojecten, zoals ze deels in het jaarplan 2026 van de Rechtspraak worden bestempeld,[26] redelijk beperkt in omvang en is het de vraag in hoeverre ze leiden tot structurele veranderingen in relatie tot het 'toegang tot het recht'-aanbod voor groepen mensen die moeite hebben de weg naar (rechts)hulp te vinden.

Ter illustratie hoe uitdagend dit kan zijn noemen we het voorbeeld van de zogenoemde regelrechter. Sinds 2025 biedt de regelrechter laagdrempelige toegang tot de kantonrechter, maar daarvoor moet de rechtzoekende wel verschillende stappen zetten. Het begint met het vinden van de website van de Rechtspraak of het Juridisch Loket. Vervolgens dient de rechtzoekende de zeven stappen te snappen en te doorlopen, bijvoorbeeld door in te schatten of het conflict meer dan 5.000 euro kost (tenzij het een (ex)werkgever betreft). Daarna dient een acht pagina's tellend pdf-formulier te worden ingevuld, eventueel met hulp van familie, een bekende of het Juridisch Loket, het griffierecht uitgevogeld en betaald, en – indien nodig – zelf een kosteloze tolk aangevraagd. Ook moet de rechtzoekende lastige vragen doorgronden, zoals 'Wilt u de andere partij meteen kunnen dwingen om aan de beslissing te voldoen?'[27] Uiteraard kan een rechtzoekende – mits die onder de Wrb-inkomensgrens valt – hierbij ondersteund worden door het Juridisch Loket, maar dit neemt niet weg dat de weg naar de regelrechter op dit moment nog ingewikkeld is.

---

[23] Stichting de Verre Bergen 2025.

[24] 'Health Justice Partnerships', University College London, zie ook Hartendorp, Haricharan & Lubbers 2022 en Westerveld 2025.

[25] 'Juridisch Loket verbetert rechtspositie arbeidsmigranten', Het Juridisch Loket, 2 mei 2025.

[26] Rechtspraak 2026.

[27] De introductie van die vraag luidt: 'Als de regelrechter uitspraak heeft gedaan, dan kunnen de partijen soms in hoger beroep gaan. Een andere rechter kijkt dan opnieuw naar uw zaak. In de tussentijd hoeven de partijen niet meteen te voldoen aan de beslissing van de regelrechter. U kunt de andere partij daar dan ook niet toe dwingen. Wilt u dat wel meteen kunnen doen? Geef dat dan hieronder aan' ('Naar de regelrechter', Rechtspraak.nl); zie ook Rechtspraak 2026.

Lokale, laagdrempelige en mensgerichte (rechts)hulp in heel Nederland

Het experiment met de regelrechter bevat veelbelovende elementen, zoals de mondelinge behandeling van een zaak, het feit dat het relatief goedkoop is, minder papierwerk vereist en de betrokken kantonrechter bemiddelt dan wel snel een uitspraak doet. Tegelijkertijd is het experiment slechts tijdelijk beschikbaar, voor een beperkte hoeveelheid zaken, en zal de drempel voor een deel van de rechtzoekenden vermoedelijk nog (te) hoog blijven. Het vinden van de onlinepagina, doorklikken, snappen wat er van je gevraagd wordt, het invullen van een formulier, mogelijke (rechts)hulp organiseren, et cetera, is voor een bepaalde groep mensen (te) veel gevraagd. Het goed bedienen van verschillende groepen rechtzoekenden vraagt de inzet van uiteenlopende middelen en partijen, maar ook mensen die zelfredzaam genoeg zijn om zelf door te pakken of zich telkens weer te laten doorverwijzen.[28] Een sterker functionerend landelijk dekkend netwerk van lokale, laagdrempelige en mensgerichte (rechts)hulp zou veel van de hier genoemde hindernissen, die rechtzoekenden op hun pad vinden, wegnemen.

Sinds augustus 2025 is Lilian Marijnissen als kwartiermaker de mogelijkheden voor een landelijk netwerk van sociaaljuridische hulpverlening aan het verkennen. Uiteindelijk zal het de vraag zijn in hoeverre de adviezen van het team van de kwartiermaker opgevolgd worden. Al jaren wordt in discussies over de innovatie van rechtspleging of maatschappelijk effectieve rechtspraak erkend dat een deel van de mensen die (rechts)hulp zoekt een hindernisbaan moeten trotseren om de weg naar het recht te vinden. De weinigen die bij de rechter aankomen moeten vanzelfsprekend ook goed geholpen of doorverwezen worden, maar het is niet vanzelfsprekend dat een rechtzoekende de (start van de) hindernisbaan weet te bereiken. Maar zelfs als zij of hij het startschot hoort, is er heel wat nodig om door te lopen naar de eindstreep en in dit geval het huis van Vrouwe Justitia te betreden.

Vanuit het perspectief van een rechtzoekende, in het bijzonder een kwetsbare burger, is de focus op laagdrempelige kosteloze (rechts)hulp, lokale structurele samenwerking tussen het sociale en juridische domein, én differentiatie in het aanbod, zoals ondersteuning in verschillende talen en bij (digitale) vaardigheden, fysieke bereikbaarheid, en specialistische kennis, cruciaal voor de toegang tot haar of zijn recht.

Literatuur

Aanjaagteam Roemers 2020
Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten, *Geen tweederangsburgers: Aanbevelingen om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan*, 30 oktober 2020.

Van Bergen, Roest & Winter 2024
E. van Bergen, S. Roest & H. Winter, *Verzekerend van een vrije keuze: Verkenning van het vrije keuzerecht van rechtsbijstandsverzekerden en de toegang tot het recht*, Groningen/ Den Haag: Pro Facto/WODC 2024.

[28] WRR 2023.

Eijkman & Van Eijk 2024
Q.A.M. Eijkman & E. van Eijk, 'Onderzoek naar toegankelijke (rechts)hulp: Een versterking van de rechtsstaat?', *Justitiële Verkenningen* 2024, nr. 3, p. 25-36.

Van Gammeren-Zoeteweij, Peters & Verdonschot 2024
M. van Gammeren-Zoeteweij, S.L. Peters & J.H. Verdonschot, *Lagere middeninkomens: onzeker recht op rechtsbijstand. Inzicht in bewegingen door de Wrb-grens*, Kenniscentrum Stelsel Gesubsidieerde Rechtsbijstand 2024.

Van Geel & Van Eijk 2024
J. van Geel & E. van Eijk, *Als ik vastloop, loop jij dan mee? Een onderzoek naar vastlopende casuïstiek in de LVV Amsterdam*, Human Rights Initiatives/Regiegroep Ongedocumenteerden Amsterdam 2024.

Geertsema e.a. 2021
K. Geertsema e.a., 'Ongezien onrecht in het Vreemdelingenrecht', *Nederlands Juristenblad* 2021, p. 1046-53.

Hartendorp, Haricharan & Lubbers 2022
R. Hartendorp, P. Haricharan & T. Lubbers, *Voorportalen voor burgers en kleine ondernemingen*, Den Haag: Boom juridisch 2022.

Hoekstra e.a. 2026
M.S. Hoekstra e.a., *Geschilbeslechtingsdelta burgers 2024. (Potentieel) juridische problemen van burgers in de periode 2020-2024* (Cahier 2026-3), Den Haag: WODC 2026.

Hoekstra & Teeuwen 2023
M.S. Hoekstra & G. Teeuwen, *Drempels in de toegang tot het recht* (Cahier 2023-6), Den Haag: WODC 2023.

Investico 2025
'Gaten in de Rechtsbescherming', Masterclass Onderzoeksjournalistiek van Onderzoek platform Investico & De Groene Amsterdammer, 13 maart 2025.

Juridisch Loket 2025
Het Juridisch Loket, Jaarverslag 2024, Utrecht: Stichting het Juridisch Loket 2025.

Lamkaddem, Van Eijk & Eijkman 2024
M. Lamkaddem, E. van Eijk & Q.A.M. Eijkman, *Eerstelijns sociaaljuridische ondersteuning in Nederland. Aansluiting tussen behoeften van inwoners en aanbod in gemeenten*, Utrecht: Hogeschool Utrecht 2024.

Rechtspraak 2026
Rechtspraak, Rechtspraak Jaarplan 2026, januari 2026.

Rijksbegroting 2025
Rijksbegroting VI Justitie en Veiligheid 2025, 3.2 Artikel 32. Rechtspleging en rechtsbijstand | Ministerie van Financiën - Rijksoverheid, geraadpleegd 13 januari 2026.

Significant Public 2023
Significant Public, *Inventarisatie eerstelijns sociaal-juridische ondersteuning. Een landelijke inventarisatie*, Utrecht: Significant Public 2023.

Staatscommissie rechtsstaat 2024
Staatscommissie rechtsstaat, *De gebroken belofte van de rechtsstaat. Tien verbetervoorstellen met oog voor de burger*, Den Haag: Staatscommissie rechtsstaat 2024.

Stichting de Verre Bergen 2025
Stichting de Verre Bergen, *Juridische problemen van Rotterdammers in kwetsbare posities*, Rotterdam: Stichting de Verre Bergen 2025.

Verbeek-Oudijk e.a. 2023
D. Verbeek-Oudijk e.a. (red.), *Sociale en Culturele Ontwikkelingen: Stand van Nederland 2023*, Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau 2023.

Verhoeven e.a. 2023
W.J. Verhoeven e.a., *Rechtsbijstandsverlening in kinderopvangtoeslagzaken. De doorwerking van de zelfredzaamheidstoets in bezwaarprocedures tegen de Belastingdienst over kinderopvangtoeslagzaken tussen 2011-2021*, Den Haag: WODC 2023.

Westerveld 2025
M. Westerveld, *Toegang tot het recht in een democratische rechtsstaat*, Den Haag: Boom juridisch 2025.

Ter Voert & Hoekstra 2020
M.J. ter Voert & M.S. Hoekstra, *Geschilbeslechtingsdelta 2019. Over verloop en afloop van (potentieel) juridische problemen van burgers* (Cahier 2020-18), Den Haag: WODC 2020.

Ter Voert & Klein Haarhuis 2015
M.J. Ter Voert & C. Klein Haarhuis, *Rechtshulp gemist?* (Cahier 2015-5), Den Haag: WODC 2015.

WRR 2023
Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, *Grip: Het maatschappelijk belang van persoonlijke controle*, Den Haag: WRR 2023.